

**РОЗДІЛ 4. КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО І КРИМІНАЛЬНИЙ ПРОЦЕС;
КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧЕ ПРАВО І КРИМІНОЛОГІЯ;
КРИМІНАЛІСТИКА; СУДОВА ЕКСПЕРТИЗА; ОПЕРАТИВНО-
РОЗШУКОВА ДІЯЛЬНІСТЬ**

УДК 343. 141

DOI 10.31732/2708-339X-2023-10-175-183

**ПОНЯТТЯ ІДЕОГРАМИ В ЯКОСТІ ДОКАЗУ ВОЛЕВИЯВЛЕННЯ
ОСОБИ**

Горєлова В.Ю.,

*к.ю.н., доцент, доцент кафедри державно-правових дисциплін
ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК»,
м. Київ, вул. Табірна, 30-32, Україна, 03113
e-mail: HorelovaVY@krok.edu.ua
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6536-2422>*

THE CONCEPT OF IDEOGRAM AS EVIDENCE OF PERSONAL WILL

Horielova V.Yu.,

*PhD of Legal Sciences, Associate Professor of Department of State and Legal Sciences of «KROK» University,
Kyiv, Tabirna St.,30-32, Ukraine, 03113
e-mail: HorelovaVY@krok.edu.ua
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6536-2422>*

Анотація. Стаття присвячена дослідженню окремих питань використання ідеограми в якості затвердження волевиявлення особи в межах інтернет-простору крізь призму кримінально-процесуального права. Тема статті обґрунтована проблематикою невизначеного становища різновидів ідеограм, які останнім часом починають «виходити» за межі побутового спілкування і набувають значення волевиявлення людини. Досліджено поняття ідеограм та найбільш відомого їх виду – етої, на підставі чого виділені основні ознаки ідеограми. Запропоновано авторське визначення поняття ідеограми, що пропонується як знак-зображення, що використовується для вказівки на емоційний стан, дію або об'єкт, що несе смислове навантаження та інтерпретуються відповідно до національного менталітету та традицій. Орієнтуючись на статистичні дані стосовно кількості застосування ідеограм в мережі інтернет, зроблено висновок щодо проникнення останніх з особистого спілкування у бізнес та на робочі місця працівників, не зважаючи на те, що ідеограми не входять до етики професійного спілкування. Виходячи із зазначених у роботі досліджень можливо стверджувати, що на сьогодні має місце поєднання широкого використання ідеограм в межах розмитих кордонів між діловим та особистим спілкуванням. Зазначено, що культура певної країни впливає на інтерпретацію ідеограм. У статті окреслено та досліджено іноземну практику використання ідеограм в судах в якості доказів у кримінальних та господарських справах (приналежно, такі види ідеограм як смайли фігурують у справах про переслідування особи та про погрози її здоров'ю чи репутації на робочому місці, про сексуальне переслідування тощо). Виявлено, що у зв'язку з поширеним використанням ідеограм, судам неминуче доведеться мати справу із розглядом їх в якості доказів, але ставиться під сумнів готовність суддів, слідчих, прокурорів до однозначного сприймання ідеограм.

Ключові слова: інтернет-простір, ідеограма, докази, спілкування.

Формул: 0; **рис.:** 0, **табл.:** 0, **бібл.:** 15.

Abstract. *The article is dedicated to the investigation of certain issues related to the use of ideograms as expressions of personal will within the internet through the criminal procedural law. The topic of the article is justified by the problematic nature of the evolving status of ideogram varieties, which have recently begun to extend beyond casual communication and acquire significance as expressions of personal will of individual. The concept of ideograms and the most well-known type of them, emojis, have been examined, leading to the identification of their fundamental characteristics. The author proposes an original definition of the concept of ideograms, which is presented as a symbol or image used to convey emotional states, actions, or objects that carry semantic meaning and are interpreted according to national mentality and tradition. Based on statistical data regarding the frequency of ideogram usage on the internet, a conclusion is drawn regarding their infiltration from personal communication into business and workplace environments, despite the fact that ideograms are not being part of professional communication etiquette. The research presented in the article suggests that there is currently a blending of extensive ideogram usage between the blurred boundaries of professional and personal communication. It is noted that the culture of a particular country influences the interpretation of ideograms. The article outlines and investigates foreign practices of using ideograms as evidence in criminal and commercial cases (including cases related to personal harassment, threats to one's health or reputation in the workplace, and sexual harassment). It is discovered that due to the widespread use of ideograms, courts will inevitably have to deal with their consideration as evidence, but there is doubt about the readiness of judges, investigators, and prosecutors to uniformly interpret ideograms.*

Keywords: *internet space, ideogram, evidence, communication.*

Formulas: 0; **fig.:** 0; **tabl.:** 0; **ref.:** 15.

Постановка проблеми.

Інтернет-простір з кожним роком набуває особливої популярності у всіх сферах людського буття. Особливо це стосується інноваційних технологій, які на сучасному етапі еволюції суспільства мають інтенсивний розвиток. З огляду на зазначене, відбувається переосмислення значущості та оцінки електронних засобів зв'язку в якості конкретного носія інформації – електронного доказу. Втім не всі сучасні методи та засоби електронної комунікації сприймаються однозначно в соціумі, часто вживаються з легковажністю, що породжує певні правові проблеми у випадках їх застосування в якості доказів. Окрім того, дані прогалини не врегульовані законодавством, що знижує ефективність досудового розслідування та може використовуватися в низці шахрайських дій злочинцями.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Серед останніх досліджень на монографічному рівні питання шахрайських дій з допомогою інтернету було досліджено такими українськими дослідниками: А.В. Рейнгольд («Основи методики розслідування шахрайства в інтернет-комерції» 2023 року), в роботі якого детально

опрацьовані питання предмету злочинного посягання в інтернет-комерції та визначені основні дії, до яких вдаються шахраї при підготовці та вчиненні шахрайства і інтернеті, а також виокремлено способи та специфічний механізм слідоутворення [1, с. 3-4]; О.В. Шагака «Відшкодування збитків, завданих в результаті зловживання правами при укладенні договорів в Інтернеті» 2022 рік) [2]; С.В. Чучко («Розслідування шахрайства при купівлі-продажу товарів через мережу Інтернет» 2021 рік) в роботі якого доведено, що серед комплексу обставин, які підлягають з'ясуванню при розслідуванні шахрайства при купівлі-продажу через Інтернет, серед яких інших є встановлення наявності чи відсутності наміру виконувати зобов'язання на момент виникнення «віртуальних» правовідносин між покупцем і продавцем [3, с. 19] тощо. Втім у жодній роботі не піднімалося питання застосування відеограм в якості доказів у кримінальному процесі.

Не вирішені раніше проблеми загальної частини. Проблема забезпечення прав та свобод людини в умовах інтеграції України до Європейського співтовариства вимагає по-новому розглядати новітні технології та їх правове застосування.

На сьогодні стрімкий розвиток інтернет відносин набирає обертів майже у всіх соціальних сферах, що створює специфічні «віртуальні правила». Різного роду ідеограми використовуються не тільки у приватних розмовах, або під час зборів колективів, нарад, а й у сфері бізнесу. Вважається, що ідеограми не замінюють слів і не можуть бути доказом по справі, як то наприклад, підпис особи, тим паче їх смислове навантаження може по-різному бути оцінено як правоохоронцями, так і судьями. Це однозначно створює простір для зловживань та шахрайських дій сьогодні та створюватиме проблеми в майбутньому, оскільки дане питання вже піднімається в межах іноземного правозастосування. Таким чином, актуальним вбачається окреслення даної проблематики з метою виявлення наступних можливих шляхів до її вирішення.

Формулювання цілей статті.

Метою і задачею статті є дослідження прогалин у кримінальному провадженні щодо застосування ідеограм в якості волевиявлення особи, а також визначення і використання понятійного апарату в якості застосування ідеограм як процесуальних джерел доказів та їх оцінки у кримінальному процесі.

Виклад основного матеріалу.

Центральне місце в кримінальному процесі Україні посідає система доказів. Застосування інформаційних Інтернет технологій у доказуванні тема не нова з огляду на постійний невпинний процес їх інтегрування у суспільство. Найбільшого впливу від Інтернет-технологій зазнав кримінальний процес, адже з одного боку (позитивний аспект) це сприяння широкого кола застосування технічних засобів щодо збирання, зберігання, обміну та обробки інформації, розшуку осіб, виявлення та збирання доказової інформації тощо. З іншого боку (негативний аспект), Інтернет-технології «взяті на озброєння»

злочинцями будь-яких категорій. Приналежно, це стосується застосування таких розповсюджених ідеограм як, наприклад, емої. Зазначене надає підстави вважати, що незабаром ідеограми стануть одним з видів доказів не лише у кримінальному процесі, а й у адміністративному, господарському та цивільному.

Сучасний словник української мови, визначає ідеограму як письмовий знак, що позначає певне поняття та означає ціле слово-поняття незалежно від його звукового оформлення [4]. Також ідеограма визначена як фігура чи знак, що передає ідею даної мови, на відміну від букви, що відображає звук [5]; графічний символ, що позначає певне поняття, ідею або концепт [6]. Загальновідомим та найпоширенішим видом ідеограми є емої. За загальним визначенням емої (емодзі або емоджі, що від японської мови 絵 – картинка і 文字 – знак, символ) – це особлива мова ідеограм і смайлів, які широко використовують в електронних повідомленнях та на сторінках сайтів [7]. Емої (у множині: емої або emoji) трактується також як зображення Unicode, яке використовується в цифровому зв'язку та не має нічого спільного зі словом «емоція», а є поєднанням двох японських слів, які означають «зображення» та «символ», заданням яких є підкреслення і доповнення суті тексту [8, с. 3]. На думку дослідників, емої визначається як «невелике цифрове зображення або значок», що використовується в текстових повідомленнях та інших електронних повідомленнях та, зазвичай, є виразами обличчя і використовуються для передачі емоції, коментаря, відносини чи пози [9].

З наведеного можна дійти висновку, що ознаками ідеограми є: наявність візуального зображення; його використання пов'язано з необхідністю передати емоційний стан співрозмовника, підкреслити, ствердити

або спростувати зазначене у розмові, в якості вказівки на стан, дію або об'єкт; інтерпретація ідеограми сторонами може мати різне смислове навантаження.

Варто зазначити, що деякий час різного роду ідеограми не сприймалися як щось значуще, але за останні кілька років вони вже були залучені до суперечок в різних соціальних сферах (наприклад, пов'язаних з інтелектуальною власністю, економічними відносинами, кримінальним правом та процесом тощо) та навіть стали предметом судових розглядів. За оцінкою дослідників, використання різного видів ідеограм (емої, смайлів) набуло широкого поширення. До прикладу було пораховано, що 2,3 трильйони мобільних повідомлень містять один або дві ідеограми, а також досліджено, що 92% онлайн-користувачів регулярно вставляють смайли у свої повідомлення [9]. Виходячи з таких даних, можливо зазначити, що має місце поєднання широкого використання та розмитих кордонів між діловим та особистим спілкуванням. Вбачається ймовірним, що різні види ідеограм стали носити повсякденний діловий характер та проникли з особистого спілкування у бізнес та на робочі місця працівників, не зважаючи на те, що ідеограми не входять до етики професійного спілкування. Приналежно, саме застосування ідеограм часто виконують реальні психологічні функції (наприклад, гумор, розрядку потенційно напружених розмов тощо). Втім, саме вільне і нічим не підкріплене (мається на увазі не визначене в жодному документі) використання ідеограм ускладнює проблему їх інтерпретації у багатьох відношеннях, адже відправник і одержувач ідеограм можуть бачити не одне й те саме – у буквальному значенні, оскільки, до прикладу, смайли – це створення коду, а зовнішній вигляд смайлів може бути неоднаковим на різних віртуальних

платформах (тобто може помітно відрізнятися від того ж смайла, що використовується в тому ж документі, при перегляді на іншій Інтернет-платформі) і немає жодної гарантії, що, переглядаючи смайли на різних платформах, читачі бачать однакові зображення. Культура також впливає на інтерпретацію ідеограм. Наприклад, у США обличчя в масці, швидше за все, буде витлумачено як пограбування, а в Японії воно може символізувати хворобу. У багатьох культурах «палець вгору» означає похвалу чи схвалення, тоді як у деяких частинах Китаю це сприймається як «тримайся подалі» або «дай мені спокій» тощо. Окрім того вважаємо, що навіть, якщо відправник та одержувач поділяють загальні культурні погляди, ідеограми все одно можуть неоднозначно сприйнятими. Наприклад, зображення потисків рук або піднятих вгору великих пальців можуть означати згоду, або просто бути соціальною «конвенцією» – способом сказати: «Це здорово!» або «Звучить добре!» без будь-яких подальших зобов'язань чи підтримки.

Наприклад, американські дослідники констатували випадки, коли використання таких ідеограм, як смайлів було витлумачено в рамках кримінального провадження як «загроза насильством» до особи. Причому у більшості випадків смайлик супроводжувався ще додатковою негативною поведінкою або текстом, що вказувало на загрозу. Однак, дослідники наголошують на випадках, коли використання смайликів без супровідного тексту було визнано правоохоронцями та судом «достатнім доказом для підтвердження висновку про фізичну загрозу». Окрім того комбінація кулака і пальця, що вказує на третій смайлик «швидку допомогу» була визнана адекватним доказом у кримінальній справі як «загроза побиття». Наголошено на непоодиноких випадках, коли смайли фігурують у справах про

переслідування особи та про погрози її здоров'ю чи репутації на робочому місці. Непоодинокі випадки у кримінальних справах, де фігурують у справі зображення ідеограм (смайлів) «для дорослих» або «X-рейтингу», задуманих як «жарт», однак використання їх розцінюється як «домагання» або «тиск» чи спонукання до участі у сексуальній діяльності [9]. За словами професора права Мак Махон, обвинувачені у кримінальних злочинах, пов'язаних з використанням таких смайлів, часто стверджують, що вони просто пожартували, але зазвичай це не обіцяє нічого доброго в суді, адже з її слів, захист в суді таких осіб зазвичай безуспішний.

У низці недавніх випадків використання смайлів було витлумачено судами США як загрозовий поведінку, переслідування і навіть наклеп. Наприклад, у 2016 році 12-річній учениці з Вірджинії було пред'явлено звинувачення у погрозах її школі після того, як учениця розмістила в Instagram смайлики з пістолетом, бомбою та ножом, а також слова «вбивство» та «зустрінемося у бібліотеці». В інших юрисдикціях використання смайлів призвело до звинувачень у домашньому насильстві. Також у 2016 році 22-річного чоловіка у Франції було засуджено до трьох місяців тюремного ув'язнення після того, як відправив своїй колишній дівчині серію текстових повідомлень, що супроводжувалися смайликами із зображенням зброї, що, як було встановлено слідчими, являло собою загрозовий поведінку. «Суд дійшов висновку, що це є явним свідченням загрози смертю, а сам пістолет свідчить про серйозність загрози». У Новій Зеландії у 2017 році чоловік погрожував своєму колишньому партнерові, супроводжуючи його смайликом із зображенням літака. Чоловік та його колишня партнерка жили на різних кінцях країни, і суд визначив, що смайлик «погіршив» і

«збільшив безпосередність» загрози, яку він їй висловив – «що він збирався сісти на цей літак і прилетіти та привести загрозу в дію» [9].

У 2023 році у США інвестор-мільярдер Райан Коен написав у Твіттері текстове повідомлення про компанію, акціями якої він володіє, і супроводив це смайликом у вигляді повного місяця. За традицією, у США вважається, що коли люди рекламують акції, вони кажуть, що вони вирушать «на Місяць», тому стверджувалося, що він просував акції цієї компанії, «готуючись до продажу своєї частки». В даному випадку зазначено, що використання вказаного смайла було прихованим сигналом про те, що людям слід купувати ці акції, а це може бути інсайдерською торгівлею. В даній справі суддя прокоментував, що «смайли можуть бути дієвими, якщо вони передають ідею, яка інакше була б дієвою» та наголосив, що «шахрай не може уникнути відповідальності тільки тому, що він використав смайлик». Коментуючи дану справу, дослідниками наголошено, що даний приклад, «це ще один доказ того, що один смайлик може викликати потенційно серйозні юридичні наслідки – в даному випадку шахрайство з цінними паперами» [10].

Приналежно, Верховний суд Канади у 2023 році виніс ухвалу про те, що використання ідеограми (смайлика) з великим пальцем вгору «👍» означає прийняття умов контракту. Так, в ухвалі Королівська лава Саскачевана (еквівалент Верховного суду штату в Австралії) визнала, що використання такої ідеограми-смайлика з піднятим нагору великим пальцем (👍) може означати прийняття умов контракту. Здебільшого справа стосувалася основних фактів, які не заперечувалися, при цьому рішення полягало у застосуванні договірного права та Закону Саскачевана щодо продажу товарів (RSS 1978 року) в контексті сучасних комунікацій [11].

Особливістю справи було те, що суд встановив, що смайлик з великим пальцем вгору (👍) може використовуватись для підтвердження контракту, одночасно дотримуючись вимог Закону про продаж товарів, який вимагає «... будь-якого запису чи меморандуму в письмовій формі до контракту». (Справа South West Terminal Ltd проти Achter Land & Cattle [2023] SKKB 116) [12]. Із суті справи відомо, що позов стосувався порушення контракту, згідно з яким компанія South West Terminal Ltd (SWT) закупила льон у компанії Achter Land & Cattle (Achter), постачання якого очікувалося до кінця листопада 2021 року, проте льон так і не був доставлений, і постачальник стверджував, що використання смайлика з великим пальцем вгору (👍) не може означати прийняття умов контракту, і тому не було угоди, що юридично зобов'язує, на поставку. Відповідно, Суду було доручено розглянути питання, чи існував «консенсус ad idem» («узгодженість думок») чи намір створити правові відносини між сторонами, результатом яких став справді оформлений договір. Суд ухвалив, що смайлик був ефективним для вираження згоди з умовами контракту і що був укладений дійсний контракт та відповідачу було зобов'язано відшкодувати збитки у розмірі 82 000 доларів США за нестачу льону (ця сума є різницею в ціні між спірним контрактом та вартістю замінної поставки). Із суті справи відомо, що у справі зазначено, що раніше відповідач по давній справі продавав позивачеві різні види зерна за контрактами на закупівлю з відстрочкою постачання в рамках давніх відносин понад 5 років. Це була стандартна практика між сторонами: представник SWT складав проект кожного контракту, а потім надсилав фотографію підписаної версії представнику компанії Achter для прийняття у текстовому вигляді.

Представник компанії Achter часто приймав такі контракти зі словами «виглядає добре», «добре» або «ага». Усі попередні договірні зобов'язання було виконано компанією Achter без проблем. Втім у березні 2021 року представник SWT відправив компанії Achter текстове повідомлення з фотографією контракту на закупівлю 87 тонн льону з доданим повідомленням: «Будь ласка, підтвердіть контракт на льон». Представник компанії Achter відповів смайликом з великим пальцем вгору (👍), однак зрештою так і не доставив льон. Представник компанії SWT стверджувала, що смайли продемонстрували згоду компанії Achter з умовами контракту та, що контракт підлягає виконанню. Однак Achter заперечував, що смайлик (👍) є згодою, і стверджував, що він просто підтверджує отримання контракту і не більше, з чим Суд не погодився та заявив, що питання полягало не в тому, що компанія Achter може або не може думати про значення смайлика. Аналіз Суду розпочався з визначення смайлика, даного словником, відповідно до якого «смайлик з великим пальцем вгору використовується для вираження згоди, схвалення або заохочення у цифрових комунікаціях», що вказує на те, що смайлик при використанні може означати певну форму позитивної згоди. Суд дійшов висновку, що використання смайликів з великим пальцем вгору було аналогічно раніше відправленим коротким текстам, що підтверджують згоду («виглядає добре», «ок» і «ага»), і було звичайним методом, за допомогою якого сторони вели свої комерційні відносини. Суд задовольнив позицію позивача, визнав, що представник компанії Achter повинен був прийняти контракт «так само, як він робив це раніше, за винятком того, що цього разу було використано смайлик, і що контракт був укладений на законній основі завдяки існуванню консенсусу (ad

idem), відповідно на думку Суду, договір у письмовій формі був підписаний. Надалі у своєму рішенні Суд зазначив, що, хоча ця справа була новою, але «неможливо намагатися зупинити хвилю технологій та їх загального використання – це, схоже, нова реальність... і судам доведеться бути готовими до вирішення нових завдань» [12].

Необхідно зазначити, що у світі міжнародної торгівлі на сьогодні нерідко пропонують умови контракту через неофіційні канали, такі як WhatsApp, Telegram і WeChat. У ході перевірки такого листування, у якому виникали суперечки, дослідники спостерігали використання співробітниками обох сторін розмовної термінології, включаючи аббревіатури, сленг та різні ідеограми (в більшості – це смайли). У висновках, дослідники погодилися з майбутнім використанням ідеограм у широкому спектрі ділових відносин та наголосили на ймовірності судових справ з приводу невірною трактування ідеограм, їх застосування у випадках використання останніх в якості волевиявлення особи під час підписання контрактів [13], з чим варто погодитися. Приналежно, Закон Великої Британії «Про електронні торгові документи» (ETDA) (вступив у силу 20 вересня 2023 року), метою якого є полегшити використання електронних торгових документів, таких як електронні коносаменти (ЕВ/Л) замінив паперовий облік електронними торговими документами, що має допомогти знизити витрати на бізнес, а також забезпечити більш конкурентоспроможні ціни для споживача [14]. В данному випадку слід погодитися з думкою дослідників, які

влучно зазначають про те, що «судам неминуче прийдеться мати справу із смайликами, що і надалі будуть використовуватися як волевиявлення в договорах», адже їх кількість зростає і, ймовірно, збільшуватиметься. Окрім того, зазначається, що ідеограми також широко будуть застосовуватися і надалі в якості доказів, але «судді не готові до напливу ідеограм, особливо ті, хто старший і, можливо, не знайомий з новою Інтернет-мовою» [15].

Висновки. На підставі виявлених у статті ознак ідеограм, можливо стверджувати, що ідеограми – це знак-зображення, що використовується для вказівки на емоційний стан, дію або об'єкт, що несе смислове навантаження та інтерпретуються відповідно до національного менталітету та традиції.

Варто зазначити, що на сьогодні не дивлячись на те, що не існує жодного законодавчого акту, який би визначав підстави правового використання ідеограм не існує у світі, втім їх застосування набувають широкого використання у світі не тільки в межах приватного життя, а й у бізнесі. До того ж перші судові рішення та кримінальні справи, в яких фігурують в якості доказів ідеограми вказують на цілий ряд проблем їх легковажного використання. Проблемним також постає питання постійного збільшення різного виду ідеограм та двозначності їх трактування та смислового сприйняття, що ускладнює розпізнавання намірів їх застосування у кримінальному процесі та інших галузях права. Отже, вбачається необхідною подальша наукова розробка у цьому напрямі.

Література:

1. Рейнгольд А.В. Основи методики розслідування шахрайства в інтернет-комерції: дис. ...к.ю.н.12.00.09. Дніпро, 2023. 250 с.
2. Шагака О. В. Відшкодування збитків, завданих в результаті зловживання правами при укладенні договорів в Інтернеті: дис. ...доктор філософії: спец.. 081 – Право. Одеса, 2022. 205 с.

3. Чучко С.В. Розслідування шахрайства при купівлі-продажу товарів через мережу Інтернет»: дис. ... док філософії: спец. 081 – Право. Дніпро, 2021.
4. Великий тлумачний словник сучасної мови. URL: <https://slovyk.me/dict/vts/%D1%96%D0%B4%D0%B5%D0%BE%D0%B3%D1%80%D0%B0%D0%BC%D0%B0> (дата звернення: 18.09.2023).
5. Словник іншомовних слів. URL: <https://www.jnsm.com.ua/cgi-bin/u/book/sis.pl?Article=8084&action=show> (дата звернення: 18.09.2023).
6. Електронна версія «Великої української енциклопедії». URL: <https://vue.gov.ua/%D0%86%D0%B4%D0%B5%D0%BE%D0%B3%D1%80%D0%B0%D0%BC%D0%B0> (дата звернення: 18.09.2023).
7. Матеріал з Вікіцитат. Емодзі. URL: <https://uk.wikiquote.org/wiki/%D0%95%D0%BC%D0%BE%D0%B4%D0%B7%D1%96> (дата звернення: 18.09.2023).
8. Aneta Macourková. Analysis of the usage emoji in Internet communication on WhatsApp. Plzeň 2022. 67 p.
9. Emoji Law 101.https. November 1, 2019. URL: <https://robsonlaw.com/2019/11/emoji-law-101/> (дата звернення: 18.09.2023).
10. Emojis like thumbs-up or a full moon are tiny icons, but they can have big legal implications ABC RN / By Sophie Kesteven and Damien Carrick for Law Report Posted Wed 6 Sep 2023. URL: <https://www.abc.net.au/news/2023-09-07/how-emojis-like-thumbs-up-can-get-you-in-trouble-with-the-law/102810282> (дата звернення: 19.09.2023).
11. Posted Wed 6 Sep 2023. URL: <https://www.abc.net.au/news/2023-09-07/how-emojis-like-thumbs-up-can-get-you-in-trouble-with-the-law/102810282> (дата звернення: 20.09.2023).
12. South West Terminal Ltd проти Achter Land & Cattle [2023] SKKB 116. URL: <https://www.linkedin.com/pulse/Non-standard-contract-signature-julia-sinitsyna> (дата звернення: 20.09.2023).
13. Watson Farley&Williams. Thumbs up for emojis – the cautionary case of south west terminal ltd v achter land and cattle ltd 7 august 2023. URL: <https://www.wfw.com/articles/thumbs-up-for-emojis-the-cautionary-case-of-south-west-terminal-ltd-v-achter-land-and-cattle-ltd/> (дата звернення: 20.09.2023).
14. Reliable systems under the electronic trade documents act 18 september 2023. URL: <https://www.wfw.com/articles/reliable-systems-under-the-electronic-trade-documents-act/> (дата звернення: 20.09.2023).
15. Emojis are increasingly coming up in court cases. By Samantha Murphy Kelly, CNN Business Updated 10:33 AM EDT, Mon July 8, 2019. Judges are struggling with how to interpret. URL: <https://edition.cnn.com/2019/07/08/tech/emoji-law/index.html> (дата звернення: 20.09.2023).

References:

1. Author, Reingold A.V.(2023). Fundamentals of the methodology for investigating fraud in Internet commerce: PhD thesis, 12.00.09. Dnipro, 250 p.
2. Author, Shahaka O. V.(2022) Compensation for damages caused by abuse of rights when concluding contracts on the Internet: Doctor of Philosophy Thesis: specialty. 081– Law. Odesa, 205 p.
3. Author, Chuchko S.V.(2021) Investigation of fraud in the purchase and sale of goods via the Internet: Doctor of Philosophy Thesis: specialty. 081 – Law. Dnipro.
4. The great explanatory dictionary of the modern language. Available at: <https://slovyk.me/dict/vts/%D1%96%D0%B4%D0%B5%D0%BE%D0%B3%D1%80%D0%B0%D0%BC%D0%B0> (Accessed 18.09.2023).
5. Dictionary of foreign language words. Available at: <https://www.jnsm.com.ua/cgi-bin/u/book/sis.pl?Article=8084&action=show> (Accessed 18.09.2023).
6. Electronic version of the Great Ukrainian Encyclopedia. URL: <https://vue.gov.ua/%D0%86%D0%B4%D0%B5%D0%BE%D0%B3%D1%80%D0%B0%D0%BC%D0%B0> (Accessed 18.09.2023).
7. Material from Wikiquote. Emoji. Available at: <https://uk.wikiquote.org/wiki/%D0%95%D0%BC%D0%BE%D0%B4%D0%B7%D1%96> (Accessed 18.09.2023).
8. Author, Aneta Macourková .(2022)Analysis of the usage emoji in Internet communication on WhatsApp. Plzeň. 67 p.
9. Emoji Law 101.https. November 1, 2019. Available at: <https://robsonlaw.com/2019/11/emoji-law-101/> (Accessed 18.09.2023).
10. Sophie Kesteven and Damien Carrick. Emojis like thumbs-up or a full moon are tiny icons, but they can have big legal implications ABC RN / for Law Report Posted Wed 6 Sep 2023. Available at: <https://www.abc.net.au/news/2023-09-07/how-emojis-like-thumbs-up-can-get-you-in-trouble-with-the-law/102810282> (Accessed 19.09.2023).

11. Posted Wed (6 Sep 2023). Available at: <https://www.abc.net.au/news/2023-09-07/how-emojis-like-thumbs-up-can-get-you-in-trouble-with-the-law/102810282> (Accessed 19.09.2023).
12. South West Terminal Ltd versus Achter Land & Cattle (2023) SKKB 116. Available at: <https://www.linkedin.com/pulse/non-standard-contract-signature-julia-sinitsyna> (Accessed 19.09.2023).
13. Watson Farley&Williams.(7 august 2023). Thumbs up for emojis – the cautionary case of south west terminal ltd v achter land and cattle ltd. Available at: <https://www.wfw.com/articles/thumbs-up-for-emojis-the-cautionary-case-of-south-west-terminal-ltd-v-achter-land-and-cattle-ltd/> (Accessed 20.09.2023).
14. Reliable systems under the electronic trade documents act (18 September 2023). Available at: <https://www.wfw.com/articles/reliable-systems-under-the-electronic-trade-documents-act/> (Accessed 20.09.2023).
15. Samantha Murphy Kelly.(Mon July 8, 2019) Emojis are increasingly coming up in court cases., CNN Business Updated 10:33 AM EDT,. Judges are struggling with how to interpret. Available at: <https://edition.cnn.com/2019/07/08/tech/emoji-law/index.html> (Accessed 20.09.2023).

Стаття надійшла до друку 25.10.2023